

12ο ΣΥΝΕΔΡΙΟ

της Ελληνικής Ψυχαναλυτικής Εταιρείας

Εργαστήριο :

Η μυστηριώδης μετακίνηση από το Πρωταρχικό Αντικείμενο και η
Ενασχόληση με το Έτερο Αντικείμενο : Η Έμφυλη Διάσταση

Ποικίλες και συχνά αντιφατικές θεωρήσεις γύρω από το επίμαχο αυτό θέμα, έχουν συμβάλει ώστε να επικρατεί μια γόνιμη ασάφεια γύρω από το πεπρωμένο των πρωτόλειων αλλά και τόσο θεμελιακών ψυχικών κινήσεων σε σχέση με το πρωταρχικό αντικείμενο.

Η κλασική φροϋδική θέση ξεκινά με τη λεγόμενη περίοδο αυτό-ερωτισμού, όπου εικάζεται το ενιαίο του εγώ με το περιβάλλον, καθότι τα όποια όρια είναι πρόσκαιρα εντελώς διαπερατά, και ο απόλυτος συμβιωτικός ναρκισσισμός του ωκεάνιου *‘είμαι-ένα-με-το-Σύμπαν’* (των μυστών) θεωρείται ως βιωματικό γεγονός. Ούτε η διαφορά μεταξύ επένδυσης και ταύτισης αναγνωρίζεται, ούτε οι διαφορές φύλου. Η συμβιωτική αυτή συνθήκη, βαθμιαία οδηγεί στο λεγόμενο *‘πένθος απαρχής’*, κάτι το οποίο αφορά αμφότερους μητέρα και βρέφος. Ορίζεται δε, ως ‘η θεμελιώδης ψυχική διεργασία μέσω της οποίας, το εγώ αποποιείται την απόλυτη κυριαρχία επί του αντικειμένου, πενθεί την τέλεια ναρκισσιστική του ένωση, και τη διάχυτη ασάφεια του είναι του. Μέσω του πρωταρχικού αυτού πένθους ανακαλύπτει και το αντικείμενο και τον εαυτό του, ενώ ξεκινά να διαμορφώνεται και η εσωτερικότητα.’

Το εγώ αυτό-αποκαλύπτεται μέσω των απωλειών του. Η περίοδος που ακολουθεί, μερικές φορές γνωστή ως πρωταρχική ομοφυλοφιλία, επιδεικνύει πρωτόλεια στοιχεία αναγνώρισης της ετερότητας και του έμφυλου, καθώς αρχίζει η εγκατάσταση των βιωματικών διαφοροποιήσεων μεταξύ του τρυφερού, του ερωτικού και του εχθρικού. Οι δύο ορισμοί του Φρόυντ περί της πρωταρχικής ταύτισης: α) η στοματική/κανιβαλιστική (και άρα ενδοβλητική) διάσταση της ομοιότητας με το σώμα και τη λειτουργία (ταυτόχρονα δεκτικής και ενεργητικής) της μητέρας, και β) η πιο αφαιρετική ταύτιση με το πατέρα της προσωπικής προϊστορίας, αρχίζουν να μορφοποιούνται. Αναγνωρίζονται πλέον οι λειτουργίες του εαυτο-αντικειμένου, του αντικειμένου επιθυμίας, του ανταγωνιστικού αντικειμένου μίσους, ένθεν και ένθεν.

Η μετέπειτα περίοδος εισάγει τη τριγωνοποίηση της *‘απαγόρευσης της ερωμένης’* και άρα την ταύτιση υστερικής υφής. Η ανάδυση του γυναικείου δίπλα στο μητρικό, της ερωτικής δηλαδή επιθυμίας προς τον έτερο, εγκαθιδρύει μέσω της τριαδικότητας, και την αμοιβαία αποκλείουσα έμφυλη ταυτότητα. Η ματαίωση, η εχθρότητα, και η απώθηση των βίαιων

συγκρουσιακών ενορμήσεων, αναπόφευκτα οδηγούν στην αλλαγή αντικειμένου επένδυσης, αλλά και αντικειμένου ταύτισης. Το πεπρωμένο αυτής της διελκυστίνδας ταυτίσεων / επενδύσεων, θα καθορίσει πολύ αργότερα την τελική εικόνα της έμφυλης ταυτότητας, και του φύλου του αντικειμένου επιθυμίας.

Η μετα-κλασική θέση, βασιζόμενη στον ιδιοφυή ορισμό του Φρόυντ περί της πρωταρχικής ταύτισης, ως έχουσας σχέση με τον πατέρα της προσωπικής προϊστορίας, αποδέχεται την ύπαρξη της τριαδικότητας ευθύς εξαρχής, αρνείται την αναπτυξιακή διάσταση της συμβιωτικής συνένωσης και την χαρακτηρίζει ως αμιγώς αμυντική κίνηση, υπογραμμίζει την 'πρωταρχική σκηνή' ως θεμελιώδη, έμφυτη (και άρα προ-ιδεατική) πρωταρχική φαντασίωση, και συνεπώς υποστηρίζει την παρουσία και επιρροή του έμφυλου από την ίδια την απαρχή της ύπαρξης. Η θεωρητική Αρχή πως ο ψυχισμός δεν αποζητά ικανοποίηση, αλλά αποζητά ένα αντικείμενο με το οποίο να σχετισθεί – όπου αντικείμενο (μερικό αρχικά) είναι κάθε τι που αποτελεί στόχο της ενόρμησης κατά Φρόυντ, άρα καταρχήν κάθε τι το αντιληπτικό, έξωθεν όσο και έσωθεν – εισάγει ένα τρισδιάστατο πεδίο ψυχικών κινήσεων μαζί με την έννοια της (αγχογόνου ή μη) διαφορετικότητας ως θεμελιακό στοιχείο του ζην, ακόμη από την ενδομήτρια ζωή. Η ικανοποίηση και η μη-ικανοποίηση, η παρουσία και η απουσία, η αναμονή και η εκπλήρωση, το εντός και το εκτός, και οι σχέσεις μεταξύ αυτών – θεμέλιες έννοιες του ψυχισμού, αποτελούν υποδειγματικό σχήμα επί του οποίου τοποθετείται το προ-συνειδητό έμφυλο, δηλαδή παρουσία μήτρας ή όχι, παρουσία τρέφοντος μαστού, ή όχι, παρουσία πέους ή όχι. Το ναρκισσιστικό έρεισμα του φαλλού, βασίζεται σε εσωτερικευμένες αντικειμενοτρόπες σχέσεις και την αλληλουχία προβολών/ενδοβολών εκατέρωθεν, που θεωρούν την έμφυλη ετερότητα δεδομένη εξαρχής. Η εγκατάλειψη του πρωταρχικού μερικού αντικειμένου και το σχετίζεσθαι με το έτερο, δεδομένου του πλούτου των ασύνδετων μερικών αντικειμένων (που είναι εξ ορισμού και αυτή η ίδια η μητέρα) δε μοιάζει να αποτελεί μείζον αναπτυξιακό άλμα για τον νηπιακό ψυχισμό. Περιγράφεται ως εξής: λόγω της αρχικής σύντηξης της λίμπιντο με την επιθετικότητα, άγχη, ενοχές και καταθλιπτικά συναισθήματα, σπρώχνουν τη λίμπιντο σε αναζήτηση νέων πηγών ικανοποίησης. Σ 'έναν κόσμο απόλυτων μερικών αντικειμένων, το βεβλημένο/κακό αντικείμενο δε μπορεί παρά να αντικατασταθεί από ένα εναλλακτικό, καλό αυτή τη φορά, νέο – σταθερότητα αντικειμένου δεν υφίσταται. Η μεταφορική εξίσωση πέος= μαστός, επιπλέον επιτρέπει τη χρήση οποιουδήποτε μερικού αντικειμένου προς κάλυψη των στοματικών αναγκών. Πολύ αργότερα η καταθλιπτική ενοχή για την επίθεση που έχει επιτελεσθεί, θα επαναφέρει τη λίμπιντο στο αμφιθυμικά πλέον επενδεδυμένο, ολικό ίσως πλέον, αρχικό αντικείμενο.... Η διελκυστίνδα σχετίζεσθαι-προβολής-ενδοβολής, με τα ποικιλοτρόπως καλά και κακά μερικά αντικείμενα, καθορίζει και τη τελική διαμόρφωση της εφηβικής και μετέπειτα ενήλικης σεξουαλικότητας.

Τέλος ο ισχυρισμός του Φρόυντ πως «.....ο πρώτος και άμεσος στόχος του ελέγχου πραγματικότητας, δεν είναι η ανεύρεση ενός αντιληπτικού αντικειμένου αντιστοιχούντος στη ψυχική αναπαράσταση, αλλά η επανεύρεση του αναπαρασταθέντος, ώστε να πιστοποιηθεί η μη απώλεια του» περιπλέκει ακόμη περισσότερο τα πράγματα !

Το εργαστήριο θα βασισθεί στις παραπάνω, κάπως απλουστευμένες θεωρητικές θέσεις, ώστε να επεξεργασθεί σε βάθος, κλινικό αναλυτικό υλικό που απεικονίζει την επιρροή του πεπρωμένου της σχέσης με το πρωταρχικό αντικείμενο, πάνω στη διαμόρφωση της ενήλικης έμφυλης ταυτότητας, και της ενήλικης επιθυμίας.

Έχουν δημιουργηθεί τρεις ομάδες που θα παρουσιάσουν αντίστοιχα τις παρακάτω θεματικές:

1. Τι εικασίες μας επιτρέπει η ψυχανάλυση να κάνουμε σε σχέση με το βιολογικά άρρεν νήπιο; (Ομάδα 1: Λαζαρίδου, Γιάκρας, Ζέη)
2. Τι εικασίες μας επιτρέπει η ψυχανάλυση να κάνουμε σε σχέση με το βιολογικά θήλυ νήπιο; (Ομάδα 2: Γεωργιάκου, Λύτρα, Καλλιντέρη, Antic)
3. Κείμενο συζήτησης/σχολιασμού (Ομάδα: Μοσκώφ, Σταυρογιαννόπουλος)

Ευχαριστούμε πολύ

Εκ μέρους της ομάδας εργασίας με θέμα: Ενήλικη Σεξουαλικότητα : Το Σώμα ως Αναπαράσταση – Ταυτότητα Φύλου – Επιθυμία

Μάριος Σταυρογιαννόπουλος